

Наставно-научном већу Факултета политичких наука Универзитета у Београду

На седници Одељења за међународне студије, одржаној 14. фебруара 2022. године, констатовано је да је кандидат мср Данило Бабић завршио писање докторске дисертације под насловом „Стратегије развоја Подсахарске Африке: улога старих и нових глобалних актера“. Одлуком Наставно-научног већа Факултета политичких наука Универзитета у Београду од 21. фебруара 2022. године именована је Комисија за преглед и оцену докторске дисертације у саставу: доц. др Александар Милошевић, доц. др Горан Тепшић и др Ивона Лађевац, научни сарадник, Институт за међународну политику и привреду

Комисија је прегледала и оценила наведени докторски рад и на основу мишљења свих њених чланова Наставно-научном већу Факултета политичких наука Универзитета у Београду подноси следећи:

Извештај о докторској дисертацији

Основни подаци о кандидату

Кандидат Данило Бабић (17.05.1991.) дипломирао је 2015. године на Економском факултету у Суботици – одељење Нови Сад (смер: Међународна, европска економија и бизнис) са просечном оценом 8,39. Мастер студије завршио је на Факултету политичких наука Универзитета у Београду (модул: Политикологија) 2016. године са просечном оценом 9,57 одбравивши рад „Постколонијална политика као фактор привредног развоја Подсахарске Африке“. Од 2019. године запослен је као истраживач-приправник на Институту за међународну политику и привреду. Тренутно је у звању истраживач-сарадник. Кандидат говори енглески и руски језик, а тренутно учи шпански и свахили.

Објављени радови кандидата

Кандидат је досад објавио једанаест радова и једну коауторску монографију. Такође је био коуредник зборника радова под називом: „Суочавање Европе са њеном колонијалном прошлшћу“, у издању Института за европске студије. У радовима кандидата доминирају теме везане за регион Подсахарске Африке и постколонијалну критику:

„Pojmovni okvir i psihološki aspekti kolonijalizma, *Međunarodna politika*, God. LXIX, BR 1170, April – Jun 2018. [5-27]. (M52)

У овом раду кандидат говори о појмовном оквиру колонијализма. Колонијализам види као комплексни систем заснован на расној и правној дискриминацији и економској експлоатацији. Кандидат прави дистинкцију између појмова као што су: колонијализам, неоколонијализам и империјализам. Он тврди да су ови појмови сродни и комплементарни те да их не би требало анализирати

одвојено већ унутар јединственог контекста. Без обзира на делимичне разлике међу овим концептима, они заправо делују синергијски у циљу успостављања хегемоније над староседелачким становништвом.

“East Africa Region amid China – US tensions: Threats and opportunities”, *The Review of International Affairs*, VOL. LXX, No. 1175, July–September 2019. [69–88]. (M51).

Рад истражује како велика престојавања на пољу међународне економије утичу на локалне идентитете. Регион Источне Африке представљен је као поприште сучељавања Кине и САД. У раду кандидат истражује одговоре држава региона Источне Африке на новонастале околности и могућност (ре)колонизације економије и ума у непредвидивом времену.

“Russia’s new role in Africa – reach and limits of Russia's re-emergence” *The Review of International Affairs*, VOL. LXXIII, No. 1184, January-April 2022. [49–70]. (M24)

Овај рад има за циљ да покаже растуће интересовање Русије за развојне перспективе афричких земаља. У раду су идентификоване четири димензије односа Русије и афричких земаља: политичка, економска, војна и димензија меке моћи. Такође су одређена четири циља руске политике према Африци: пројектовање моћи на глобалној сцени, приступ сировинама и природним ресурсима, извоз оружја и безбедност, и подршка развоју енергетике у Африци преко руских компанија. Рад се такође бави афричким интересима у сарадњи са Русијом. На крају, руска стратегија у Африци је подвргнута СВОТ анализи како би се утврдиле њене снаге и слабости.

Основни подаци о докторској дисертацији

Данило Бабић је уписао докторске студије (Међународне и европске студије) 2016. године. Одлуком Универзитета у Београду – Већа научних области правно-економских наука, од 29. септембра 2020. године кандидату Данилу Бабићу је одобрена израда докторске дисертације под насловом **„Стратегије развоја Подсахарске Африке: улога старих и нових глобалних актера“**.

У погледу форме и садржаја, дисертација је урађена у складу са препорукама Универзитета у Београду и Факултета политичких наука: А4 формата, фонт *Times New Roman*, проред 1, маргине 20мм, нумерација у складу са препорукама. Дисертација заједно са прилозима и списком коришћене литературе има укупно 238 страна (205 страна основног текста), рачунајући ту и насловне стране и сажетке на српском и енглеском језику, текст захвалнице, садржај и биографију кандидата, као и неопходне изјаве. На крају је приложен списак коришћене литературе који броји 315 библиографских јединица, укључујући монографије, тематске зборнике, научне чланке, документе и изворе са интернета на српском и страним језицима.

Кандидат је приложио детаљну структуру рада, који поред увода и закључних разматрања, садржи седам поглавља: „Полазна методолошка разматрања“, „Теоријски оквир“, „Одлике политичког и економског система у државама Подсахарске Африке крајем XX и почетком XXI века“, „Аутохтони развојни модели“, „Механизам деловања

старих актера у Подсахарској Африци“, „Утицај Народне Републике Кине у Подсахарској Африци“, „Утицај Републике Индије у Подсахарској Африци“

Докторска дисертација мср Данила Бабића представља заокружену целину у научном, стручном и методолошком смислу. Закључци дисертације поткрепљени су ваљаном аргументацијом. Основна теоријска и практична полазишта заснована су на обимној литератури и бројним изворима. Кандидат је користио монографије и научне и стручне радове великог броја страних и домаћих аутора, медијске изворе и међународне документе.

2. Предмет и циљ дисертације

У раду кандидат настоји да пронађе одговарајуће развојне стратегије за земље Подсахарске Африке. Предмет истраживања су четири модела развоја који се препознају на тлу Подсахарске Африке. Ови модели се разликују по њиховим носиоцима (локалним, западним и азијским), временском периоду када су примењивани, учинцима које су постигли и последицама које производе. Теоријско упориште анализе су теорије које примарно критикују западни дискурс, тј. схватање природе светског поретка и претпоставке развоја. То су: теорије зависности, постколонијална критика и постразвојна теорија. Кандидат наводи да је овакав синтетички приступ неопходан како би се потпуније разумели развојни проблеми у подсахарском региону.

За разматрање развојних проблема, кандидат користи мултидисциплинарни, холистички приступ. Као конкретне индикаторе успешности развојног модела кандидат користи: економске, социјалне културолошке индикаторе, који заправо показују ефекте колонијализма на социјалну и економску слику, менталитет и културолошке обрасце у Подсахарској Африци.

Кључно истраживачко питање на које кандидат у раду одговара гласи: *Да ли деловање нових актера на тлу Подсахарске Африке надилази недостатке приступа и учинака старих актера и да ли доприноси развоју који у већем степену уважава локалне специфичности и потребе? Другим речима, да ли се у интеракцији нових спољних и унутрашњих актера препознају обриси развојне алтернативе?*

Временски, предмет истраживања мср Данила Бабића, с обзиром на комплексно проблемско одређење је диференциран. Истраживање се дели на следећа раздобља:

- Аутохтони, афрички развојни модели су анализирани деценијама после стицања независности од 1960 до 1990. године јер су у се у том периоду њихови резултати могли најбоље видети. Изузетак је случај патримонијалног развоја који је у Руанди започео доласком Пола Кагамеа на власт 2000. године и који још увек траје.

- Приликом анализе деловања старих актера, обухваћено је раздобље од 1987. до 2018. године. Година 1987. је узета као почетна, пошто су од те године концепти структурног прилагођавања почели примењивати у региону Подсахарске Африке. Разлог због кога 2018. година представља завршну тачку анализе је нацрт нове стратегије Трампове администрације према Африци. Такође, 2018. је претпоследња пред-пандемијска година.

- У анализи деловања Кине и Индије 2001. година је одређена за почетну тачку. И у овом случају 2018. година је завршна тачка анализе.

Просторно, истраживање се односи на регион Подсахарске Африке.

Када је реч о **научној области**, предмет рада је смештен у поље међународних односа и постколонијалних студија. Кандидат полази од претпоставке да постоје земље центра (метрополе) и периферије (колоније) и да су колоније експлоатисане од стране бивших метропола. Кандидат користи концепте Самира Амина, као и концепте мимикрије, амбиваленције и епистемолошког насиља из постколонијалних студија.

Општи научни циљ истраживања је утврђивање начина на који се различити развојни модели баве проблемима Подсахарске Африке и у којој мери је Подсахарској Африци неопходан аутентичан модел развоја.

Посебни научни циљ истраживања је тежња да се дефинишу стратегије које би земље Подсахарске Африке (регионалне организације и Афричка унија као кровна организација) требало да примене према свим актерима, како би максимизирали корисност за подсахарски регион и осујетиле сваки евентуални покушај поновног (нео)колонијализма.

Друштвени циљ истраживања је померање фокуса интересовања академске јавности од евроцентричног дискурса ка развојним проблемима и изазовима подсахарског региона после деколонизације.

Хипотезе од којих се полазило у истраживању

Кандидат је понудио развијен хипотетички оквир истраживања. Поред опште хипотезе, формулисао је пет посебних и четири појединачне хипотезе.

Општа хипотеза гласи: „Политика нових глобалних актера нуди развојну алтернативу земљама Подсахарске Африке. Политика нових глобалних актера се разликује од политике старих актера по томе што у већем степену уважава специфичности и потребе афричког контекста.“

Посебне и појединачне хипотезе

Прва посебна хипотеза: Досадашњи локални развојни модели имали су краткотрајан и ограничен успех у решавању развојних проблема Подсахарске Африке.

Кандидат намерава да докаже да локални развојни модели нису успели да на адекватан начин реше развојне проблеме Подсахарске Африке на ваљан и одржив начин без обзира на повремене делимичне и краткотрајне успехе.

Друга посебна хипотеза: Деловање старих актера базирано је на принципима Вашингтонског консензуса који се спроводи путем структурног прилагођавања, развојне помоћи и успостављањем либералне демократије. Овакав концепт је имао негативне последице на социјалну слику подсахарског региона и није успео да пружи дугорочна и одржива решења на развојне проблеме земаља Подсахарске Африке.

Ова хипотеза се темељи на увиду у економске и социјалне показатеље у времену интензивног спровођења структурног прилагођавања. На основу ових показатеља кандидат изводи закључак о њиховом штетном деловању на економију а самим тим и друштво земаља Подсахарске Африке.

Из наведених посебних хипотеза, према аутору следе појединачне хипотезе:

- Развојна помоћ изазива ефекат зависности и штети локалној индустрији.
- Програми структурног прилагођавања су негативно утицали на макроекономску конјунктуру подсахарских земаља и значајно снизили животни стандард становништва.

Трећа посебна хипотеза: Инвестиције нових актера су корисније за обичног појединца у поређењу са инвестицијама старих актера.

Кандидат намерава да докаже да су инвестиције нових актера корисније за обичног појединца од инвестиција старих актера, јер се базирају на конкретним економским мерама које доприносе побољшању квалитета живота обичних људи.

Четврта посебна хипотеза: Немешање нових актера у унутрашња питања подсахарских држава позитивно утиче на политичке системе тих држава.

Кандидат ову хипотезу темељи на основу предходних запажања да је мешање егзогених фактора у унутрашња питања подсахарских земаља, имало штетне последице по те земље. Сходно томе, он изводи логички закључак да ће одсуство егзогеног мешања имати позитиван утицај.

Пета посебна хипотеза: Кина и Индија пружају међусобно различите развојне моделе Подсахарској Африци са различитим погодностима и опасностима за земље региона.

Кандидат намерава да докаже и утврди разлике између кинеског и индијског развојног модела као и да идентификује њихове различите ефекте на подсахарске земље.

Из наведених посебних хипотеза, према аутору следе појединачне хипотезе:

- Кина и Индија делују позитивно на интеграционе процесе унутар Подсахарске Африке.
- Кинеске инвестиције имају негативан ефекат на животу средину у региону.

Опис садржаја (структуре по поглављима) дисертације

Кандидат је приложио детаљну структуру рада који поред увода и закључка садржи седам поглавља.

У уводу кандидат пружа синтетичку слику глобалних токова, подстицаје за поновно разматрање проблема развоја посебно на светској периферији. Полазећи од чињенице да је Африка са становишта дуготрајних последица колонијалне историје, степена сиромаштва, броја сукоба, разних облика спољних интервенција простор драматичних развојних изазова, кандидат дефинише регион Подсахарске Африке, идентификује старе и нове глобалне актере и анализира контекст нове геополитичке јагме за подсахарски регион.

У првом делу кандидат формулише проблем, предмет и циљ истраживања, поставља хипотетички и методолошки оквир, представља очекиване резултате и научни допринос истраживања.

Други део садржи теоријски оквир који кандидат користи у раду. Такође, кандидат приступа критици теорије модернизације и теорије раста Волта В. Ростова (W. W. Rostow-a). Кандидат анализира и оправданост и сврсисходност имплементирања Веберове (биروقратске) теорије државе у Подсахарској Африци; представља основне концепте постразвојне теорије и постколонијалне критике. Затим, кандидат излаже стратегију Самира Амина.

У трећем делу кандидат даје приказ политичког и економског система земаља подсахарског региона и настоји да открије њихов *modus operandi*. Затим, кандидат приказује тренутну социјалну и друштвену слику у земљама Подсахарске Африке као и тренутно стање унутар-афричких интеграција. Ово поглавље служи као база и реални пресек стања од којег кандидат започиње анализу развојних модела.

Четврти део, кандидат посвећује анализи локалних, аутохтоних развојних модела; анализира већ опробане аутентично афричке концепте развоја као што су пан-афричке идеје – Негритуд и Нкрумизам, Ујама (Ujamaa) концепт, Акциони план из Лагоса, и настоји да утврди узроке њиховог неуспеха али и њихове позитивне аспекте. Поглавље се завршава разматрањем патримонијалног развоја на примеру Руанде.

Пети део започиње освртом на колонијалну епоху. Остатак анализе је подељен на две целине: прва анализира економске ефекте деловања старих актера у Подсахарској Африци. Затим, кандидат анализира епистемолошко деловање на становнике Подсахарске Африке. Такође, анализира се и савремени утицај НВО сектора и ефекте наметања модела либералне демократије у Подсахарској Африци.

Шести део нуди преглед историјских односа између Кине и подсахарских земаља. Затим, кандидат квалитативно и квантитативно анализира кинеске инвестиције са посебном пажњом на инвестиције које долазе у енергетски сектор економије. Такође, предмет анализе су и критике на рачун Кине у погледу очувања животне средине. Затим, кандидат анализира сарадњу у области безбедности, кинеску меку моћ и политички утицај у Подсахарској Африци. На самом крају поглавља врши се анализа утицаја кинеског деловања на интеграционе процесе у овом региону.

Седми део започиње анализом историјских односа Индије и подсахарских земаља. Затим кандидат износи принципе и специфичне секторе на које је усмерена индијска *market seeking* стратегија; као и у претходном случају, посебну пажњу кандидат посвећује инвестицијама у енергетски сектор. Такође, кандидат анализира сарадњу у области безбедности и улогу индијске дијаспоре у Подсахарској Африци. Као и у претходном, и у овом делу, кандидат излагање завршаваразматрањем интеграционих процеса у региону и индијском утицају на њих.

У закључку, кандидат представља збирне налазе истраживања, констатује на које начине се представљени развојни модели суочавају са развојним проблемима у региону Подсахарске Африке. На самом крају, колага Бабић износи завршни суд о томе како глобални актери утичу на подсахарски регион и износи принципе алтернативног развојног модела за земље Подсахарске Африке.

Методе које су примењене у истраживању

Од основних аналитичких метода кандидат користи:

- метод анализе – овај метод је коришћен кроз цео рад, пре свега приликом разматрања сваког од представљених развојних модела. Структурном анализом представљених развојних модела кандидат настоји да утврди њихове чиниоце тј. основне поставке на којима се заснивају. Функционалном анализом кандидат идентификује активности, односе и међувезаност између елемената унутар једног развојног модела. По својим својствима анализа коју кандидат користи је и дескриптивна и експликативна. Дескриптивном анализом кандидат наводи чиниоце и својства развојних модела који су предмет посматрања. Дескриптивна анализа је од велике важности у разматрању аутохтоних развојних модела због чињенице да се о свим овим моделима (осим Уђама концепта) мало зна.
- метод дедукције – овом методом кандидат дефинише своје ставове о четири развојна модела која су предмет анализе.

Од основних синтетичких метода кандидат користи:

- метод синтезе – кандидат наводи да синтезом спаја појединачне чињенице, судове, негативне и позитивне ставове које је до сада изнео о развојним моделима који су предмет анализе.
- Кандидат користи метод конкретизације приликом анализе односа колонизатора и колонизованог као и анализе феномена „колонизације ума“. Његов циљ је идентификација конкретних последица које ствара тај однос.

Од општенаучних метода кандидат користи:

- Хипотетичко-дедуктивну методу – да би установио корелацију између посматраних развојних модела и фактичког стања у региону Подсахарске Африке.
- Компаративну методу – Ова метода је заступљена кроз цео рад. Кандидат врши унакрсно поређење сва четири развојна модела. Аутохтони модели се пореде са осталим моделима по носиоцима економске активности. Кинески и западни модел су поређени по основу механизма деловања. Кинески и индијски на основу носиоца инвестиција, сектора деловања и усмерености улагања. Индијски и западни модел су поређени у целости, у намери да се утврди који елементи западног модела недостају у индијском.

Очекивани резултати и научни допринос

Кандидат наастоји да сагледа процесе, ефекте и последице нове јагме за Африку у околностима настанка мултиполарног света. Кандидат у потрази за теоријским и практичним продорима, формулише нови теоријски оквир помоћу којег би се посматрали развојни проблеми Подсахарске Африке. Приликом анализе, кандидат ситуацију посматра из угла афроцентричне перспективе постављајући регион Подсахарске Африке као субјект, а не објект и место сучељавања глобалних актера. У својој анализи наводи конкретне аспекте посматраних развојних модела и наводи њихове добре и лоше стране за подсахарске земље.

Укратко, оригинални научни допринос овог истраживања је синтеза теоријских приступа који су примењени на нализу региона Подсахарске Африке. На овај начин кандидат настоји да превазиђе стереотипно мишљење о томе да теорије које се баве сличном тематиком и међусобно се критикују не могу бити комплементарне. Такође, оригинални научни допринос огледа се и у анализи аутохтоних развојних модела као и реafirмацији теорије Самира Амина (која спада у теорије зависности).

Закључак

1. На основу изведеног истраживања, може се тврдити да је кандидат показао смисао за научно-истраживачки рад и продубљено разумевање развојних проблема Подсахарске Африке. Одабрана тема докторске дисертације је актуелна, научно потребна, друштвено оправдана и у складу је са до сада показаним научним интересовањем Данила Бабића и његовим професионалним опредељењем. Она представља самосталан истраживачки рад о развојним проблемима Подсахарске Африке.

2. У дисертацији је приметна амбиција кандидата, како у погледу научних циљева (заступљеност сва три циља – дескрипције, објашњења, предвиђања), тако и у погледу схватања друштвене потребе да се истражи предмет дисертације. Реч је о изузетно актуелном истраживању које може бити од научне и шире друштвене користи и подстицај за даља научна истраживања о могућностима диверзификације спољне политике Србије и њеног утицаја у овом важном региону.

3. Структура садржаја дисертације поштује принципе општости и конкретизације истраживања и начела прецизности, реалности и ограничења. Она омогућава свођење предмета истраживања у научно прихватљиве оквире за спознају и одређење појава, и приказ резултата истраживања. Садржај предмета дисертације је правилно структуриран, те омогућава реализацију постављених циљева.

4. Приложена литература дала је веома добру грађу за израду докторске дисертације, те учвршћује закључак Комисије о свеобухватно исправној методолошкој усмерености кандидата.

5. Постигнути резултати истраживања мср Данила Бабића представљају допринос, како у смислу ваљаног обухвата теме, тако и у стварању могућности њеног даљег и још дубљег сагледавања.

Анализом и критичком оценом докторске дисертације, Комисија закључује да је дисертација мср Данила Бабића написана у складу са усвојеном пријавом и одобрењем Наставно-научног већа Факултета политичких наука Универзитета у Београду.

На основу укупне и критичке оцене садржаја докторске дисертације, чланови Комисије оцењују да докторска дисертација кандидата мср Данила Бабића представља самостално научно дело, па су се у складу са тим стекли сви неопходни услови за њену јавну одбрану.

У Београду, 20. јула 2022. године

Комисија за оцену дисертације:

др Александар Милошевић, доцент, Универзитет у Београду - Факултет политичких наука

др Горан Тепшић, доцент, Универзитет у Београду - Факултет политичких наука

др Ивона Лађевац, научни сарадник, Институт за међународну политику и привреду